

2. Nosov A. G. Diagnostika urovnya stanovleniya zdorovogo obraza zhizni u obuchayuschihnya/ A. G. Nosov // Fundamentalnyie issledovaniya. – 2014. – No.12. – S. 2644-2648.
3. Potiazhenko M. M. Dosvid vykorystannia monitora skladu tila BF 500-E Omron v otsinsi rehionalnykh zhyrovnykh depo i osnovnoho obminu u khvorykh iz zakhvoriuvanniamy sertsevo-sudynnoi systemy / M. M. Potiazhenko, M. M. Nevoit, H. V. Nevoit [ta in] // – Sevastopol, - 2009.- S. 66-67.
4. Potiazhenko M. M. Zdorovyi sposib zhyttia – napriamok borotby z neinfektsiinymy zakhvoriuvanniamy v Ukraini / M. M. Potiazhenko, H.V. Nevoit // – Poltava: Astraia, - 2016. – S. 103-106.
5. Potiazhenko M. M. Zdorovyi sposib zhyzny kak medytynskoe meropriyatie v lechenyy neynfektsyonnykh zabolevanyi/ M. M. Potiazhenko, H. V. Nevoit, N O. Liulka // – Kh.: KhNU imeni V.N.Karazina, - 2017 – S. 238-241.
6. Instruction Manual Body Composition Monitor HBF-500-E Omron. – Omron Healthcare, INC. – 2008. – 44 p.

Реферати

ЗДОРОВЫЙ СПОСОБ ЖИЗНИ – БАЗОВЫЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ ПРИНЦИП ИЛИ НЕОБЯЗАТЕЛЬНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ЛИЧНОГО ПОВЕДЕНИЯ ВРАЧА?

Потяженко М. М., Невоит А. В., Кітура О. Е., Люлька Н. А., Соколюк Н.Л.

Статья посвящена проблемам формирования у населения мотивации к здоровому способу жизни и профилактики неинфекционных заболеваний в сфере гражданского здоровья страны, в частности вопросам отношения самих врачей к здоровому способу жизни как к ценности. Установлено, что валеологическую компетентность а, как следствие, состояние здоровья многих врачей нельзя считать удовлетворительными. Авторы считают, что необходима тотальная коррекция мировоззрения относительно феномена здоровья.

Ключевые слова: неинфекционные заболевания, здоровый способ жизни.

Статья надійшла 11.03.2017 р.

IS HEALTHY LIFESTYLES THE BASIC PROFESSIONAL PRINCIPLE OR AN OPTIONAL COMPONENT OF PERSONAL BEHAVIOR OF THE DOCTOR?

Potjagenko M.M., Nevoit A.V., Kitura O.E., Lulka N.A., Sokoluk N.L.

The article is devoted to the problems of forming the population motivation for a healthy way of life and prevention of non-infectious diseases in the sphere of the country's civil health, in particular, the attitude of the doctors themselves towards a healthy way of life as a value. It is established that the valeological competence and, consequently, the health of many doctors can not be considered satisfactory. The authors believe that a total correction of the world outlook regarding the health phenomenon is necessary.

Key words: Noncommunicable Diseases, Healthy Lifestyles.

Рецензент

УДК 611.34-02.18

В. Б. Радчук, П. А. Гасюк, П. В. Гасюк
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України», м. Тернопіль

МОРФОФУНКЦИОНАЛЬНІ ЗМІНИ ТКАНИН ЗУБА, ІНЦІЙОВАНІ ОДОНТОПРЕПАРУВАННЯМ ПІД МЕТАЛОКЕРАМІЧНІ КОНСТРУКЦІЇ

Прогресуючий розвиток сучасної стоматологічної науки передбачає постійне вдосконалення відомих методів діагностики та лікування стоматологічних захворювань. В галузі ортопедичної стоматології прикладом даної тенденції є наявність на ринку безметалевих коронок, що з'явилися як альтернатива металокераміці. Проте, зважаючи на ряд чинників, металокерамічні конструкції і досі є актуальними. Однак, протезування даним типом конструкцій вимагає подальшого вдосконалення в плані модифікації способу одонтопрепарування. Метою роботи було оптимізувати підходи до одонтопрепарування під металокерамічні коронки, визначити морфологічні зміни тканин зубів при різних видах одонтопрепарування, дати клініко-морфологічне обґрунтування запропонованого методу препарування зубів під металокерамічні конструкції. В результаті власних досліджень, слід стверджувати про розвиток у тканинах зуба своєрідної вібраційної хвороби, що призводить до деструктивних змін твердих тканин та пульпи зуба, виражених різною мірою у дослідних групах. На основі встановлених морфологічних змін тканин зубів при одонтопрепаруванні під металокерамічні конструкції, обґрунтованим є максимальне збереження твердих тканин пришийкової ділянки, формуючи символ уступу, з метою максимального забезпечення функціональної здатності пульпи, що підтверджено рядом власних лабораторних досліджень.

Ключові слова: одонтопрепарування; металокерамічні коронки; морфофункціональні зміни тканин зуба; CAD/CAM.

Робота є фрагментом НДР «Розробка нових індивідуалізованих підходів до діагностики, лікування та профілактики стоматологічних захворювань у пацієнтів із первинними та вторинними ураженнями тканин порожнини рота на основі вивчення їх патогенетичних механізмів», № державної реєстрації 0117U003024.

Зважаючи на прогресування розвитку уражень твердих тканин зубів, актуальним є питання протезування пацієнтів із дефектами коронкової частини зуба. Беручи до уваги тенденцію стрімкого розвитку безметалевих естетичних ортопедичних конструкцій, металокерамічні конструкції залишаються актуальними, причиною чого є відносна доступність у ціновому аспекті у порівнянні з безметалевими [11].

Аналізуючи віддалені результати лікування суцільнолитими ортопедичними конструкціями з керамічним облицюванням на основі опрацювання даних наукової літератури, зроблено висновки відносно досить частих випадків розвитку безпосередніх та віддалених ускладнень, які стосуються виникнення запальних реакцій з боку пульпи зуба [3, 4].

Наукові роботи, виконані в напрямку вивчення питання поширеності дефектів зубів, які потребують відновлення коронкової частини штучними коронками не достатньо висвітлюють питання розвитку морфологічних змін твердих тканин зуба та його пульпи в результаті одонтопрепарування під металокерамічні конструкції. Як наслідок, актуальним залишається питання вивчення розвитку порушень функціонування пульпи, змін твердих тканин зуба та способів попередження виникнення даних процесів [7, 8, 12].

Структурні зміни емалі й дентину коронкової частини премолярів, що відбуваються під час одонтопрепарування, можуть мати вирішальний вплив на пульпу зуба. Від характеру адаптаційних морфологічних процесів, що відбуваються в тканинах зубів за умов одонтопрепарування під повні металокерамічні коронки, можна визначити клінічний прогноз ортопедичного лікування.

Метою роботи було поглиблення уявлення про тонкощі одонтопрепарування під повні металокерамічні коронки, особливості морфологічних змін твердих тканин зубів при різних видах одонтопрепарування, а також дати клініко-морфологічне обґрунтування запропонованого методу препарування зубів під металокерамічні конструкції.

Матеріал та методи дослідження. Було проведено дослідження зубів після використання двох методів препарування під повні металокерамічні конструкції. До першої дослідної групи увійшли зуби, які препарувалися з класичним скошеним заокругленим уступом у пришийковій ділянці, до другої – із максимальним збереженням твердих тканин у цій же ділянці. Дослідження проводили на премолярах, які були видалені при плановій екстирпації за ортодонтичними показами.

Для контролю глибини одонтопрепарування за обраними нами способами, достовірності даних та їх систематизації, було застосовано метод цифрового об'ємного сканування гіпсових моделей щелеп з препаративними зубами за допомогою цифрового об'ємного сканера системи CAD «Arcad Premium» апарату «CAD/CAM ARCADIA» [1, 6, 10].

Результати дослідження та їх обговорення. В ході дослідження, на основі обраних методів, встановлено причинний взаємозв'язок між способом одонтопрепарування та морфологічними змінами твердих тканин зуба і його пульпи, суть якого полягає в безпосередній залежності змін тканин зуба від глибини одонтопрепарування при умові чіткого дотримання алгоритмів проведення маніпуляцій.

Шліфи премолярів з розпиллом у вестибуло-оральному напрямку після гістохімічної обробки набували специфічного забарвлення. Дентин забарвлювали розчином ШІК у темно-червоний колір, емаль – розчином альціанового синього у блакитний колір. Збережену після розпилу зуба пульпу забарвлювали розчином гематоксилін-еозину, який надав темно-синього кольору базофільним та рожевого – оксифільним структурам. Вивчення мікропрепаратів тканин зуба здійснювалося за допомогою світлової мікроскопії при 200- та 400-кратному збільшенні.

У першій дослідній групі зубів виявлено, що за умови створення класичного уступу у дентині виникають вогнища порушення його мінералізації. У пульпі спостерігалася гіперемія з набряком, крововиливами та сладжуванням еритроцитів, що в перспективі веде до запальних процесів після протезування.

Друга дослідна група характеризується нерівномірною інвагінацією одонтобластів у предентин, переважно у пришийковій ділянці та незначною гіперемією [5, 13.]. Що стосується верхівки коронкової пульпи, то слід зазначити що виявлені порушення аналогічні змінам як і у першій групі. Це обумовлено необхідністю препарування жувальної поверхні зуба на одну і ту ж глибину у обох дослідних групах, з метою запобігання збільшення міжальвеолярної висоти та передчасних оклюзійних контактів між досліджуваними зубами та їх антагоністами. Набряк пульпи пришийкової ділянки другої групи характеризується менш візуалізованими змінами в порівнянні з першою, та має зворотний характер перебігу процесу.

Також, у обох групах відмічається вогнищеве порушення мінералізації дентину у зв'язку з дистрофічними змінами одонтобластів, інвагінованих у предентин в результаті набряку сполучної тканини пульпи [2, 3, 9].

Аналізуючи результати гістологічних змін пульпи зубів першої та другої груп дослідження, зроблено висновок про наявність в тканинах зуба своєрідної форми вібраційної хвороби, у основі якої лежить вібраційний ангіотрофоневроз.

В силу вищевказаного слід зазначити, що морфологічні зміни у твердих тканинах і пульпі, обумовлені «вібропародонтальним синдромом» при одонтопрепаруванні. Його проявом в пульпі є розлади кровообігу кровоносних судин різного калібру, що супроводжується сладж-синдромом у венулах, стазом в капілярах, набряком міжклітинної речовини, а також точковими крововиливами, які ведуть до дистрофічних змін в тілах і відростках одонтобластів, що позначається на біомінералізації дентину.

Безпосередній вплив на пульпу та дентин має дія абразивного інструменту під час одонтопрепарування. При цьому іони Ca^{2+} , що звільнюються під час руйнування кристалів гідроксиапатиту та рідина дентинних каналців ініціюють вібраційний ангіотрофоневроз у пульпі та дистрофічні зміни у одонтобластиках.

Беручи до уваги аналіз літературних джерел, результати власних досліджень та дію абразивного інструменту яким проводилося одонтопрепарування, слід стверджувати про розвиток у тканинах зуба своєрідної вібраційної хвороби, що призводить до деструктивних змін дентину та пульпи, виражених різною мірою у дослідних групах.

Підводячи підсумки даної роботи слід зазначити, що дискусивним залишається питання наявності фрагментованого порушення мінералізації інтертубулярного дентину кореневої частини премоляра в результаті вібраційних коливань, яке виникло до одонтопрепарування, або ж після нього. Дане питання планується розглянути у подальших дослідженнях, проведених у різних хронологічних рамках.

Висновок

На основі встановлених морфологічних змін тканин зубів після одонтопрепарування під металокерамічні конструкції, обґрунтованим є максимальне збереження твердих тканин прищійкової ділянки, з формуванням символу уступу, з метою максимального забезпечення функціональних можливостей пульпи.

Перспективи подальших досліджень. В подальшому планується визначити особливості перебування клітинного складу ясен за умови застосування різних видів одонтопрепарування.

Список літератури

1. Beglyuk D. A. Funktsionalnaya harakteristika pulpyi zuba i tkaney parodonta u patsientov s chastichnoy adentiei / D. A. Beglyuk // Elektronnyy nauchno-obrazovatelnyy vestnik «Zdorove i obrazovanie v NHI veke». – 2010. – T. 12, No. 8 – С 377–379.
2. Gazhva S. I. Analiz oshibok i oslozheniy pri protezirovaniy s primeneniem nes'emnyih ortopedicheskikh konstruksiy / S. I. Gazhva, G. A. Pashinyan, O. A. Aleshina // Stomatologiya. – 2010. – No. 2. – С. 7–8.
3. Gasyuk P. A. Vliyanie odontopreparirovaniya pod nes'yomnyie ortopedicheskie konstruksii na pulpu zuba s pozitsii morfologii / P. A. Gasyuk, V. B. Radchuk, P. P. Brehlichuk, [i dr.] // Matematicheskaya morfologiya. Elektronnyy matematicheskii i mediko-biologicheskii zhurnal. – 2015. – T. 14, No. 4.
4. Ivanytskyi I. O. Porivnialna kharakterystyka morfometrychnykh pokaznykiv i histostruktury tverdikh tkanyn zubiv za umov ultrazvukovoho ta klasychnoho odontopreparuvannya / I. O. Ivanytskyi, N. V. Hasiuk, I. Yu. Popovych // Aktualni problemy suchasnoi medytsyny: Visnyk ukrainskoi medychnoi stomatolohichnoi akademii. – 2013. – T. 13. No. 2. – S. 202–205.
5. Radchuk V. B. Vplyv odontopreparuvannya pid metalokeramichni konstruksii na stan tkanyn zuba / V. B. Radchuk, P. A. Hasiuk, S. O. Rosolovska // Klinichna stomatolohiia. – 2015. – No.3–4 (12-13). – S. 129–130.
6. Ayad M. F. Influence of tooth preparation taper and cement type on recementation strength of complete metal crowns / M. F. Ayad, W. M. Johnston, S. F. Rosenstiel // J Prosthet Dent. – 2009. – Vol. 102(6). – P. 354–361.
7. Conrad H. J. Current ceramic materials and systems with clinical recommendations: a systematic review / H. J. Conrad, W. J. Seong, I. J. Pesun // J Prosthet Dent. – 2007. – Vol. 98(5). – P. 389–404.
8. Davidovich G. The use of CAD/CAM in dentistry / G. Davidovich, P. G. Kotick // Dent Clin North Am. – 2011. – Vol. 55(3). – P 559–570.
9. Etman M. K. Quantitative measurement of tooth and ceramic wear: in vivo study / M. K. Etman, M. Woolford, S. Dunne // Int J Prosthodont. – 2008. – Vol. 21(3). – P 245–252.
10. Gasiuk P. A. The influence of orthodontics preparation for the unfixed orthodontic constructions on the tooth pulp from the point of view of morphology / P. A. Gasiuk, V. B. Radchuk, P. P. Brehlichuk [et al.] // Intermedical J. – 2015. – Vol. 3(5). – P. 39–43.
11. Li R. W. Ceramic dental biomaterials and CAD/CAM technology: State of the art / R. W. Li, T. W. Chow, J. P. Matinlinna // J Prosthodont Res. – 2014. – Vol. 58(4). – P. 208–216.
12. Mously H. A. Marginal and internal adaptation of ceramic crown restorations fabricated with CAD/CAM technology and the heat-press technique / H. A. Mously, M. Finkelman, R. Zandparsa [et al.] // J Prosthet Dent. – 2014. – Vol. 112(2). – P. 249–256.
13. Reitemeier B. A prospective 10-year study of metal ceramic single crowns and fixed dental prosthesis retainers in private practice set tings / B. Reitemeier, K. Hänsel, C. Kastner [et al.] // J Prosthet Dent. – 2013. – Vol. 109(3). – P. 149–155.

Реферати

**МОРФОФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ
ТКАНЕЙ ЗУБА, ИНИЦИИРОВАННЫЕ
ОДОНТОПРЕПАРИРОВАНИЕМ ПОД
МЕТАЛЛОКЕРАМИЧЕСКИЕ КОНСТРУКЦИИ**
Радчук В. Б., Гасюк П. А., Гасюк Н. В.

Прогрессирующее развитие современной стоматологической науки предполагает постоянное усовершенствование известных методов диагностики и лечения стоматологических заболеваний. В области ортопедической стоматологии примером данной тенденции является наличие на рынке безметаллических коронок, появившихся как альтернатива металлокерамике. Однако, ввиду ряда факторов, металлокерамические конструкции до сих пор актуальны. При этом, протезирование данным типом конструкций требует дальнейшего усовершенствования в плане модификации способов одонтопрепарирования. Целью данного исследования была оптимизация подходов к одонтопрепарированию под металлокерамические коронки. В результате собственных исследований, следует утверждать о развитии в тканях зуба своеобразной вибрационной болезни, что приводит к деструктивным изменениям твердых тканей и пульпы зуба, выраженных в разной степени. На основании установленных морфологических изменений тканей зубов при одонтопрепарировании под металлокерамические конструкции, обоснованным является максимальное сохранение твердых тканей пришеечного участка с формированием уступа, с целью максимального сохранения функциональных возможностей пульпы, что подтверждено рядом научных работ современников и собственными лабораторными исследованиями.

Ключевые слова: одонтопрепарирование; металлокерамические коронки; морфофункциональные изменения тканей зуба; CAD / CAM.

Стаття надійшла 3.03.2017 р.

**MORPHOFUNCTIONAL CHANGES OF DENTAL
TISSUE INNOVATIVE ODONTOPREPARATION FOR
METAL-CERAMIC CONSTRUCTIONS**
Radchuk V. B., Hasiuk P. A., Hasiuk N. V.

Progressive development of modern stomatological science involves the continuous improvement of the known methods of diagnosis and treatment of dental diseases. In the field of prosthodontics example of this trend is the availability of metal-free crowns in the market, which have appeared as an alternative to metal-ceramic. However, taking into account the number of factors metal constructions are still relevant. Basing on the analysis of the literature to optimize approach in odontopreparation for metal-ceramic crowns, identify morphological changes of dental tissues at different types of orthodontic preparation, and give clinic-morphological study of the proposed method of preparing teeth for metal-ceramic construction. Analytical method based on analysis of histochemical, histological features of identifying structural components of hard tissue in intact teeth and teeth with different types of odontopreparation and volumetric digital scanning to determine the working preparation thickness of hard tooth tissue in different experimental groups. The results of own research it should be affirmed the development of some kind of vibration disease in the tissues of the tooth that causes destructive changes of hard tissue and pulp, expressed in varying degrees in experimental groups. On the basis of the determined morphological changes in the tissue of teeth during odontopreparation for metal-ceramic construction, it is justified the maximum preservation of hard tissue of neck area, forming a ledge symbol, to maximize the functional capacity of the pulp, which is confirmed by a number of own laboratory research.

Key words: orthodontic preparation; metal-ceramic crowns; morphofunctional changes in dental tissues; CAD / CAM.

Рецензент Аветіков Д.С.

УДК 613.6:632.952:633.85

Т. В. Руда, М. М. Коршун, С. І. Гаркавий
Інститут гігієни та екології Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця, м. Київ

**ГІГІЄНИЧНА ОЦІНКА ПРОФЕСІЙНОГО РИЗИКУ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ
СТРОБІЛУРИНОВИХ ФУНГІЦИДІВ НА ПОСІВАХ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР**

Представлено результати гігієнічної оцінки ризику небезпечного ізольованого, комплексного та комбінованого впливу пікоксистробіну, піраклостробіну, азоксистробіну та дифеноконазолу – діючих речовин (д.р.) фунгіцидних препаратів Аканто, КС, Ретенго, КЕ та Амістар Голд 250 SC, КС на сільськогосподарських робітників, які працюють з ними. Проведені натурні дослідження в агропромисловому секторі на посівах соняшнику та кукурудзи з визначенням залишкових кількостей д.р. у відібраних пробах повітря робочої зони, змивах зі шкіри, нашивках на спецодязі працюючих; розраховано коефіцієнти та індекси небезпечності, виходячи з експозиційних і допустимих інгаляційних та перкутанних доз д.р. Встановлено, що штангове обприскування та авіаційна обробка посівів олійних культур досліджуваними препаратами в максимальних нормах витрат від 0,75 до 1,0 л/га не супроводжуються небезпечним забрудненням повітря робочої зони та шкірних покривів працюючих. Індекси небезпечності шкідливого комплексного та комбінованого впливу д.р. досліджуваних препаратів є нижчими за 1; умови праці сільськогосподарських робітників є допустимими. Провідну роль у формуванні професійного ризику відіграє інгаляційне надходження д.р. Коефіцієнти захисної дії спецодягу знаходяться в межах 28,0–226,2. Застосування досліджуваних препаратів на посівах олійних культур не становить небезпеки для працюючих при дотриманні встановлених гігієнічних регламентів.

Ключові слова: фунгіциди, коефіцієнт небезпечності, індекс небезпечності, професійний ризик.

Стробілуринові фунгіциди, які за механізмом дії належать до інгібіторів мітохондріального дихання фітопатогенів, є на сьогодні одними з найважливіших серед протигрибкових пестицидів [8, 9]. Представники цього хімічного класу широко застосовуються в сільському господарстві на посівах олійних культур соняшнику та кукурудзи. Зокрема, до стробілуринів належать пікоксистробін та піраклостробін – діючі речовини (д.р.) монопрепаратів